

Руда Галина Сергіївна

заступник директора з навчально-інформаційної та виховної роботи,

викладач української мови

Відокремлений структурний підрозділ «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені

Олександра Довженка»

galynarydaya@gmail.com

+380994266861

Цифрова гігієна та академічна відповідальність

Загальновідомо, що нині ми живемо в епоху, де інформація стала найбільш доступним ресурсом. Здається, що відповідь на будь-яке питання генерується та знаходиться миттєво – за допомогою одного кліку, а інтелектуальна праця може бути максимально автоматизована. Сьогодні написати роботу за допомогою ШІ-інструментів – справа кількох хвилин, але це призводить до втрати навичок самостійного мислення, а отже професійної спроможності.

На окрему увагу заслуговує той факт, що покоління «доцифрової» епохи (бемі-бумери, покоління Х, покоління Y) звикли до глибинного аналізу та послідовного засвоєння інформації (книги, довгі лекції), для них створення тексту – це тривала індивідуальна праця. Це вони писали твори на декілька сторінок, не маючи уявлення про інтернет, адже джерелом знань були вчителі, енциклопедії, статті.

Покоління ж «цифрової» епохи мають найбільший виклик – устояти перед спокусою використати Google, YouTube, неймережу для генерації тексту без належного опрацювання.

З огляду на це виникає гостра потреба в «цифровій гігієні» – умінні не просто споживати контент, а критично його фільтрувати, убезпечувати себе, зберігаючи власну академічну відповідальність та етику. Цифрова гігієна в навчанні – це не лише про захист особистої інформації чи обмеження часу в мережі «Інтернет». Це передусім культура роботи з чужими ідеями. Інформація

в інтернеті сприймається як спільний ресурс (якщо це є в мережі, воно належить усім, а отже є нічийм).

Здобувачі освіти, які копіюють фрагменти текстів зі статей, підручників, посібників без покликань та правил цитувань, порушують етичний принцип – повагу до інтелектуальної власності. Саму тут і починається академічна відповідальність – чи визнають вони, що за кожним абзацом, рядком стоїть чиясь праця, і її привласнення – це шлях до професійної некомпетентності.

Треба наголосити також на тому, що викликом для сучасних здобувачів освіти є послуговування інструментами штучного інтелекту. Цифрове середовище створює ілюзію знання, але не формує професійної ідентичності. За умов, коли інструмент може згенерувати виконане завдання, відповідь на питання або есе за кілька секунд, виникає логічне запитання: навіщо витратити години на самостійне опрацювання матеріалу та його написання? Відповідь можна знайти в сутності сучасної освіти. Нині навчання – це розбудова нейронних зв'язків у мозку. Роль викладача вже не «ретранслятора», а «фасилітатора» освітнього досвіду. Його завдання – змістити акцент на цінність авторства та критичного мислення, намагатися вчити студентів розрізняти маніпуляції в мережі та використовувати ШІ як помічника, а не замітника власного інтелекту. Адже, відмовляючись від самостійної аналітики на користь штучного інтелекту, студент добровільно нівелює своє критичне мислення. Отже, академічна доброчесність у цьому контексті – це чесність перед самим собою: чи справді матеріал опановано самостійно, чи просто вдало його скопійовано, скомпільовано, сфабриковано?

Як відомо, цифрова гігієна також передбачає ретельний відбір джерел. Відповідальний студент розуміє, що не кожна стаття в мережі є істиною. Уміння відрізнити наукове дослідження від маніпулятивного посту чи фейку – це і є прояв зрілості. Уміле покликання на прецедентні тексти, прямі та непрямі цитати, перевірені факти, думки, тези закладає підвалини в побудові свого авторитету як майбутнього фахівця.

Підсумовуючи викладені думки, варто зазначити, що академічна доброчесність – це не набір заборон, а фундамент нашої академічної відповідальності й репутації. У цифровому світі саме здатність мислити самостійно, поважати чуже авторство та дотримуватися гігієни в роботі з інформацією стає нашою головною конкурентною перевагою. Зрештою, результатом навчання мають бути знання, а не лише вміння й навички користування пошуковою системою «Гугл» чи чатом GPT.

Отже, важливим завданням сьогодення є не дозволити технологіям зруйнувати класичні уявлення про академічну доброчесність, а навчитися працювати з інформаційними джерелами в мережі, не порушуючи авторських прав.